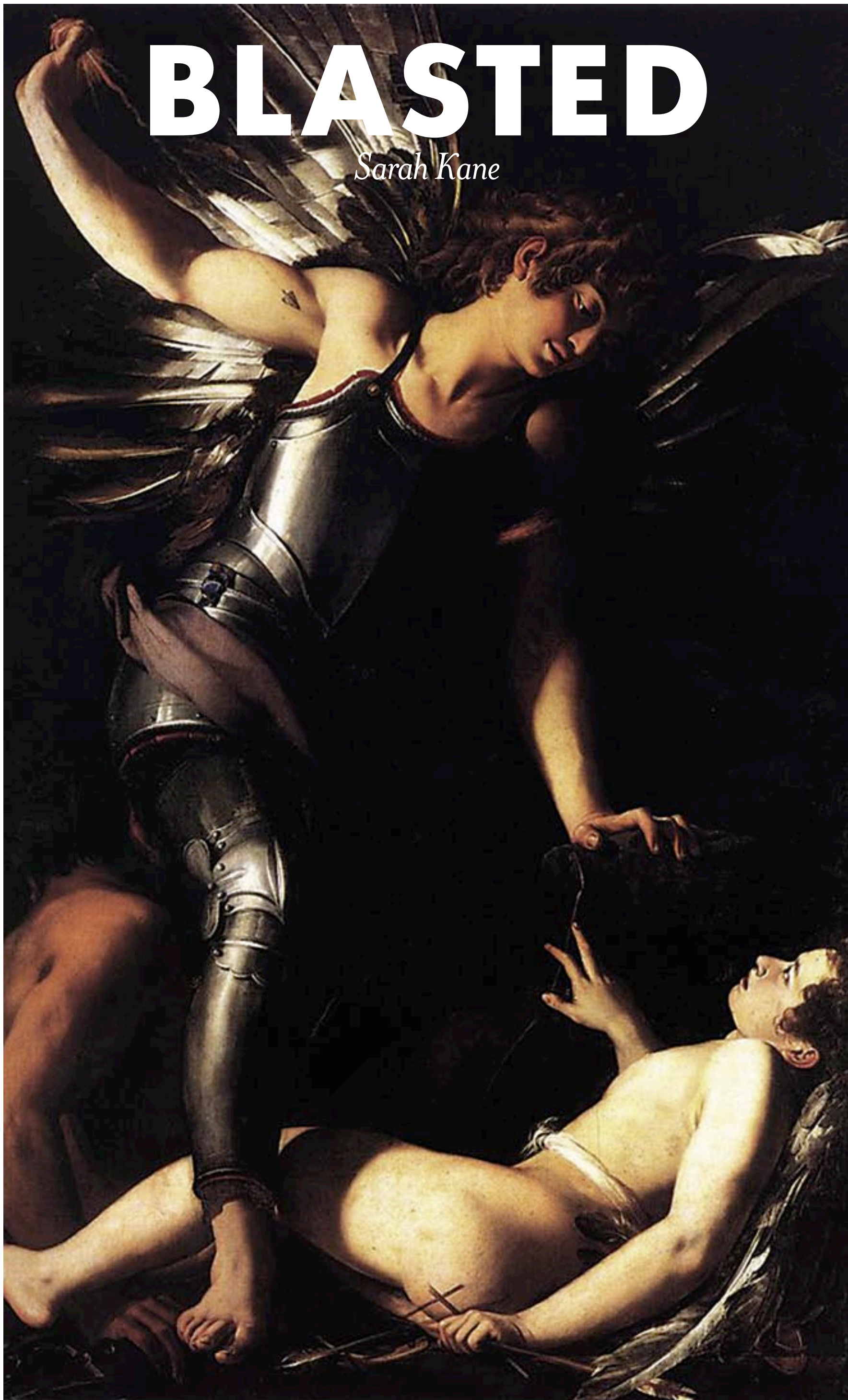

BLASTED

Sarah Kane

MEDVIRKENDE

OVERSETTELSE

Thorleif Linhave Bamle

REGI

Thorleif Linhave Bamle

SCENOGRAFI

Trygve Trohaug og Fredrik Sund

MUSIKK

Andreas Segrov og Matias Monsen

LYSDESIGN

Arne Kambestad

LYS

Ingrid Overå

LYD OG TEKNIKK

Robert M. Axelsen

VIDEOPRODUKSJON

Aslak Helgesen

MUSIKKVIDEO

Aleksander Nordaas

DESIGN PROGRAMBLAD

Thord Foss

DESIGN PLAKAT

Aslak Helgesen

FOTO

Linn Pedersen

PRODUKSJON

Ida Hevrøy

PRODUKSJONSASSISTENT

Magnus Sivertsen Sørvig

REKVISITTER

Ellen Marie Tornes

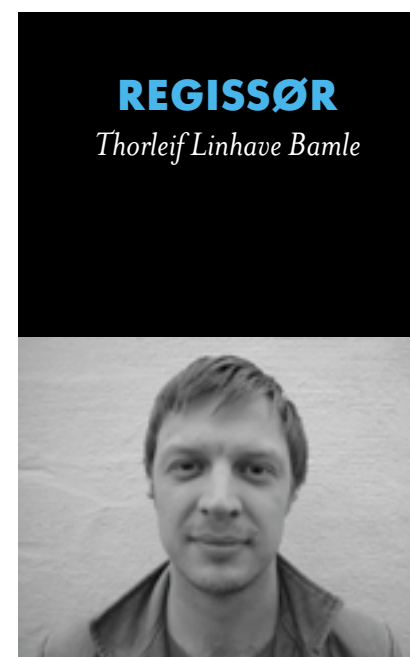
SUFFLØR

Lone I. Læg Reid

INSPISIENT

Carl Mehl

Illustrasjonen på forsiden er malt av Giovanni Baglione i 1602. De andre illustrasjonene i programbladet er bilder av Caravaggio.

REGISSØR

Thorleif Linhave Bamle

Å finne en fullverdig oversettelse for tittelen *Blasted* er en nesten umulig oppgave, ordet rommer mange konkrete og mindre konkrete betydninger (full, fordømt og helvete).

Likeledes er det med stykket som helhet. I arbeidet med en dramatisk tekst oppdager en stadig nye lag og nye betydninger. Således hadde Pinter et godt poeng når han mente at ingen av kritikerne som overvar urpremieren i 95 hadde forstått stykket. De særs brutale scenene i stykket kan muligens overskygge en dypere betydning og forståelse av stykkets innhold og form i første møte. Mange vil kanskje mene at stykket er en utopi, en overdreven konsentrasjon av grusomheter og vold. Sannheten er at overgrep og vold av langt verre karakter forekommer, ikke bare i krig, men også i vår vestlige del av verden. Flere av scenene i stykket hentet Kane direkte fra hendelser i England. Norge er intet unntak.

Sarah Kane er blant de få dramatikere som har klart å fremstille vår samtid slik den er i de mørkeste avkroker. Hun trekker våre styggeste mørkesider og skampletter frem i lyset og nærmest tvinger oss til å ta et oppgjør med våre moralske verdier. *Blasted* sjokkerte med sitt direkte, ærlige språk og eksplisitte innhold, samtidig som stykkets eksperimentelle form provoserte. Stykket, som åpner i naturalistisk spillestil, går i oppløsning og ender i en absurd, nesten metafysisk form. Denne sjokkestetikken og provokasjonen er ikke et nytt fenomen i teatersammenheng, og tydelige paralleller kan trekkes til Artaud og «grusomhetens teater».

Om det er andre stykker som *Woyzeck* (Büchner), *Faderen* (Strindberg) eller *Gjengangere* av Ibsen, har de det likhetstrekk med flere av Kanes stykker at de provoserer gjennom sine tabubelagte emner og form i sin samtid. Det alle vet, men ikke vil snakke om, tar Kane opp på en direkte og rett- frem måte. Det gjør alltid vondt å se sannheten i hvitøyet og når innholdet er så eksplisitt og grusomt fremstilt blir det provoserende for mange.

En nesten samlet presse fordømte stykket etter urpremieren i 95 og den ene skitne karakteristikk etter den andre dominerte omtalelsene. Det oppstod en nesten tilfeldig ironi, da flere av kritikerne kritiserte uttrykksmåten de selv representerte, en tabloid estetikk og aviser hvor fete overskrifter om sex og vold dominerer. Da stykket igjen ble satt opp rundt fem år senere, etter Kanes død, hadde imidlertid kritikerne en helt annen oppfatning. Samtlige dementerte sin første kritikk av stykket og klarte å se forbi de eksplisitte scenene og noen kom sågar med en åpen unnskyldning til Kane.

Bak teppet av sex, vold og kannibalisme ligger et kompleks formeksperiment og en undersøkelse av mennesket. I første møte med *Blasted* er det utvilsomt de brutale scenene som treffer midt i trynet. Så, stille og rolig, snikende bakfra, oppstår en annen urolighet. Stykkets psykiske brutalitet blir plutselig det mest påtrengende og vonde, og ligger som en konstant urolighet under og bak den fysiske volden.

Så skjer det noe forunderlig. Til tross for all faenskapet, all volden, skimter en mennesker bak, mennesker som deg og meg. Mennesker som utsetter seg selv og andre for noe vi tror vi aldri kunne gjøre eller finne oss i. Vi omtaler dem ofte som monstre eller demoner. Men kanskje gjennom å gjøre noen til monstre og ikke se på dem som komplette mennesker kan vi tillate oss å skade dem, i verste fall drepe dem.

For disse «monstrene» bærer til tross for faenskapet, volden og konteksten de befinner seg i, på et håp, et ønske om noe annet og bedre.

Like fullt som *Blasted* er et stykke som setter fokus på, og sammenligner, vold i den vestlige verden med vold i krig, er det en undersøkelse av mennesket og vår instinktive overlevelsessevne og behov for be-krefteelse.

Hvordan overlever mennesker slike grusomheter og hva får oss til å utføre slike handlinger? Hvordan ville du forholdt deg til livet hvis du ble voldtatt eller fikk hele din familie utryddet?

Om det er mennesker i Rwanda, Bosnia eller Irak som skal reise seg etter krig, og igjen leve i koeksistens, eller en som oss, utsatt for et overgrep i vår del av verden, deler de en felles skjebne. De må alle leve med dype arr, usynlige arr som preger dem for alltid. Slik sett er et overgrep, voldelig og/eller seksuelt, et mentalt drap. Personen opphører å eksistere gjennom handlingen det blir utsatt for. Kane viser oss gjennom Ian hvor hårfin grensen mellom det å være bystander, overgriper og offer er, mens Cate til tross for alt hun blir utsatt for (passivt og aktivt) likevel har evne og lyst til å overleve. Midt i den brutale og fortvilende situasjonen oppstår noe genuint vakkert, et lys i tunnelen.

Kane har gjennom sitt eksplisitte innhold og eksperimentelle form vært med på å styrke teaterets aktuelle og kritiske samfunnsstemme, og Kane mente, i likhet med Artaud og etter «In-Yer-Face» tradisjonen, at vi måtte fjerne oss fra den distanserte og intellektuelle måten å oppnå innsikt på. Flere har påpekt at stykket får deg til å tenke, men først etter at du har kommet over sjokket av å se det.

Hvorfor iscenesette et slikt brutalt stykke med alle dets eksplisitte voldelige scener? Et påfallende svar vil være å si at stykkets innhold er et meget konkret spill på virkeligheten, noe mange mener teateret bør være. Sunt kan det også være å bli minnet på hvilken verden vi lever i, spesielt for oss som lever i en del av verden hvor vi har en tendens til å distansere og fraskrive oss ansvar for omverden og våre medmennesker. Som Ian sier i møtet med Soldaten;

«ingen bryr seg....., dette er ikke en historie noen vil høre».

Under arbeidet med stykket har det stadig fremstått lysere og lysere, nettopp fordi det til tross for all volden og brutaliteten finnes et ønske, et håp om noe bedre, å komme ut på andre siden med en vilje til å leve. Det oppleves muligens ikke slik i første møte, men stykket er positivt og optimistisk.

Ingen Gud. Ingen julenisse. Ingen feir. Ingen eventyrland. Ingen faens ting.

«Trodde du ikke ville dø.»

«Jeg kan ikke se.»

«Broren min har venner som er blinde. Du

kan ikke gi opp.»

«Hvorfor ikke?»

«Det er svakt.»

En stor takk til alle som har vært med til å bidra og gjort dette mulig. En spesiell takk til Den Nationale Scene ved Hasti, Eskildsen, Fogge og Borgersen og ikke minst en spesielt kulturinteressert person i Bergen.

Velkommen til teateret og vårt *Blasted* – vår verden.

Med ønske om en ikke-likegyldig opplevelse.

TEATERSJEF

Morten Borgersen

«Å skape noe vakkert om fortvilelse eller ut av en fortvilet følelse er for meg det mest optimistiske, livskraftige man kan gjøre» sa Sarah Kane.

Jeg vet ikke om noen dramatiker i vår tid som skriver med en slik smerte, et slikt sinne og en slik lengsel som Sarah Kane. Og som utfordrer teatret og publikum.

«In-Yer-Face-Theatre» kalles Kanes dramatik, «Rett i fjeseteater», som griper strupetak på oss gjennom ord og bilder. Hver av Sarah Kanes stykker er en ny avreise og en ny undersøkelse, konsistent,

mangfoldig og ikke minst kompromissløst.

Hun debuterte i 1995 med *Blasted*, deretter fulgte *Phaedras Love*, *Skin*, *Crave*, *Cleansed* (Renset på DNS i 2002 i regi av Anders Paulin), *Crave* og *4.48 Psychosis*, som det siste stykket i 1999.

«Hva har en vanlig voldtekt i Leeds med en massevoldtekt i krigens Bosnia å gjøre? Ganske mye», mente Kane. «En papirtynn vegg skiller, en vegg som kan bli revet ned når som helst, uten forvarsel». Slik sett er stykket en sivilisasjonskritikk av både individ og sam-

funn. Det er bakteppet for *Blasted*, et samarbeid mellom DNS og det frie scenekunst-feltet, ved Bergen Prosjektteater.

BERGEN
PROSJEKTEATER

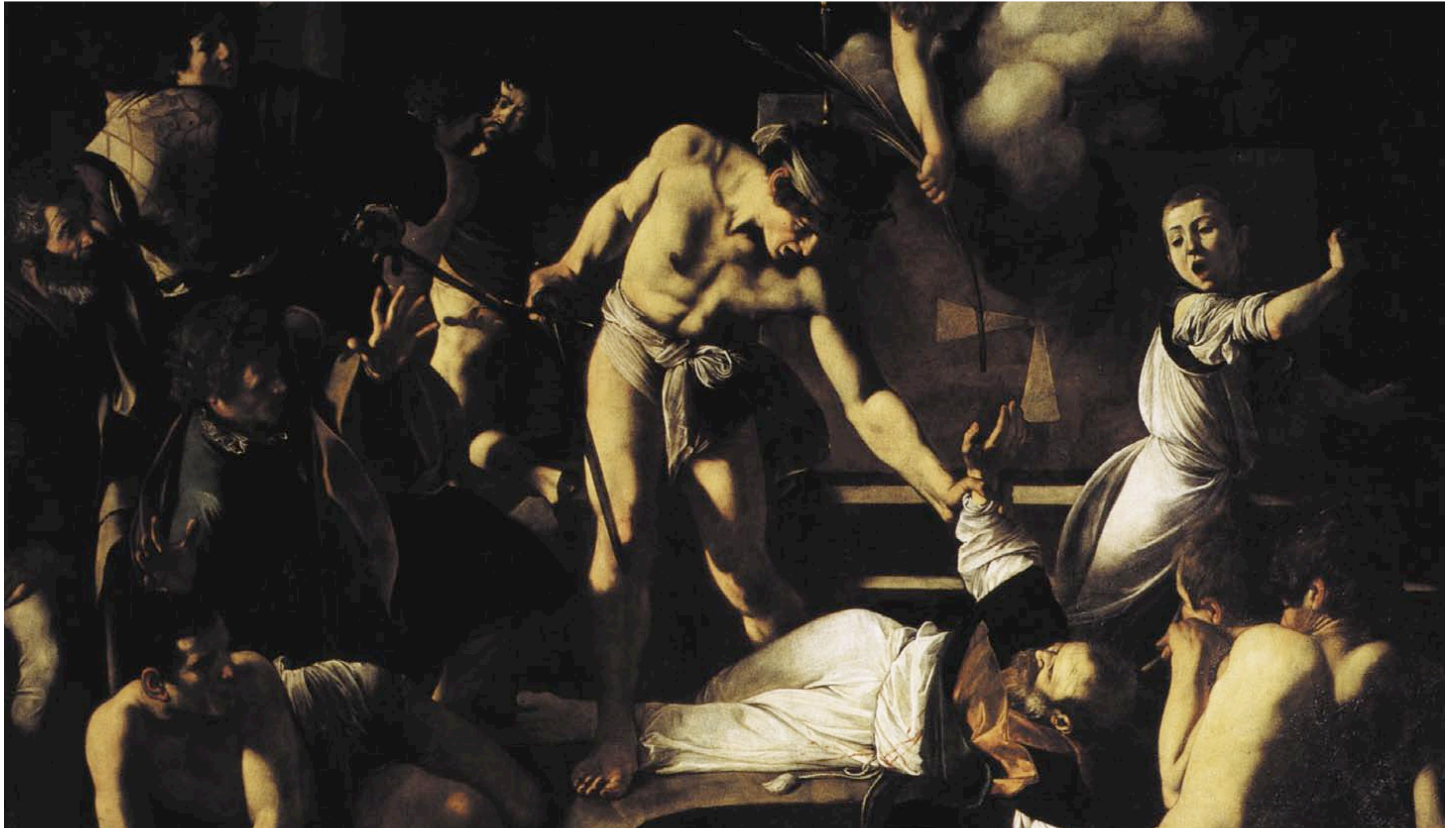
Bergen Prosjektteater er en profesjonell teaterstiftelse som ønsker å samle aktører fra de ulike teatermiljøene i Bergen. Målet er å utveksle tanker, ideer og sammen skape nye spennende prosjekter med det mål for øyet å sette opp provoserende og aktuelt teater for et bredt publikum.

Bergen Prosjektteater består i dag av unge, ambisiøse aktører som alle ønsker å skape seg en karriere innen kunst og kultur. De fleste har sin bakgrunn fra ulike studieinstitusjoner og kunstmiljøer i Bergen. Bergen Arkitekt Skole, Kunsthøgskolen, Universitetet og flere andre

institusjoner og grupperinger er godt representert.

Bergen Prosjektteater står som hovedprodusent for sine prosjekter, men har tett samarbeid med flere institusjoner. Som medprodusent av *Blasted* står Den Nationale Scene.

«Hele byen gråter.»

BLASTED

SOLDATEN

David Allen

David Allen kommer fra London og har sin utdannelse fra London City Institute of Literature. David har arbeidet både som skuespiller, dramatiker og instruktør. De siste syv årene har han bodd og virket i Norge, og har jobbet for blant annet Oslo Nye Teater, Det Norske Teatret, Den Nationale Scene, Nationaltheatret og i flere frie grupper. I 2002 tolket han rollen Gbatokai i Den Nationale Scenes Norgespremiere av *Festen*. Samme år spilte han også rollen som Rod i Norgespremiere av Sarah Kanes *Renset* på Den Nationale Scene, under regi av Anders Paulin.

IAN

Håkon Ramstad

Håkon Ramstad er utdannet ved London Academy of Music and Dramatic Art (LAMDA). Han har vært ansatt ved de fleste norske institusjonsteatre. I løpet av siste sesong har han spilt tittelrollen i Molières *Tarfuffe* for Riksteateret, og vært tilknyttet Nationaltheatret hvor han har medvirket i blant annet uroppsetningen av *Mann uten hensikt* av Arne Lygre. Håkon Ramstad er også kjent fra NRKs dramaserie *Brigaden*.

CATE

Elin Skaar

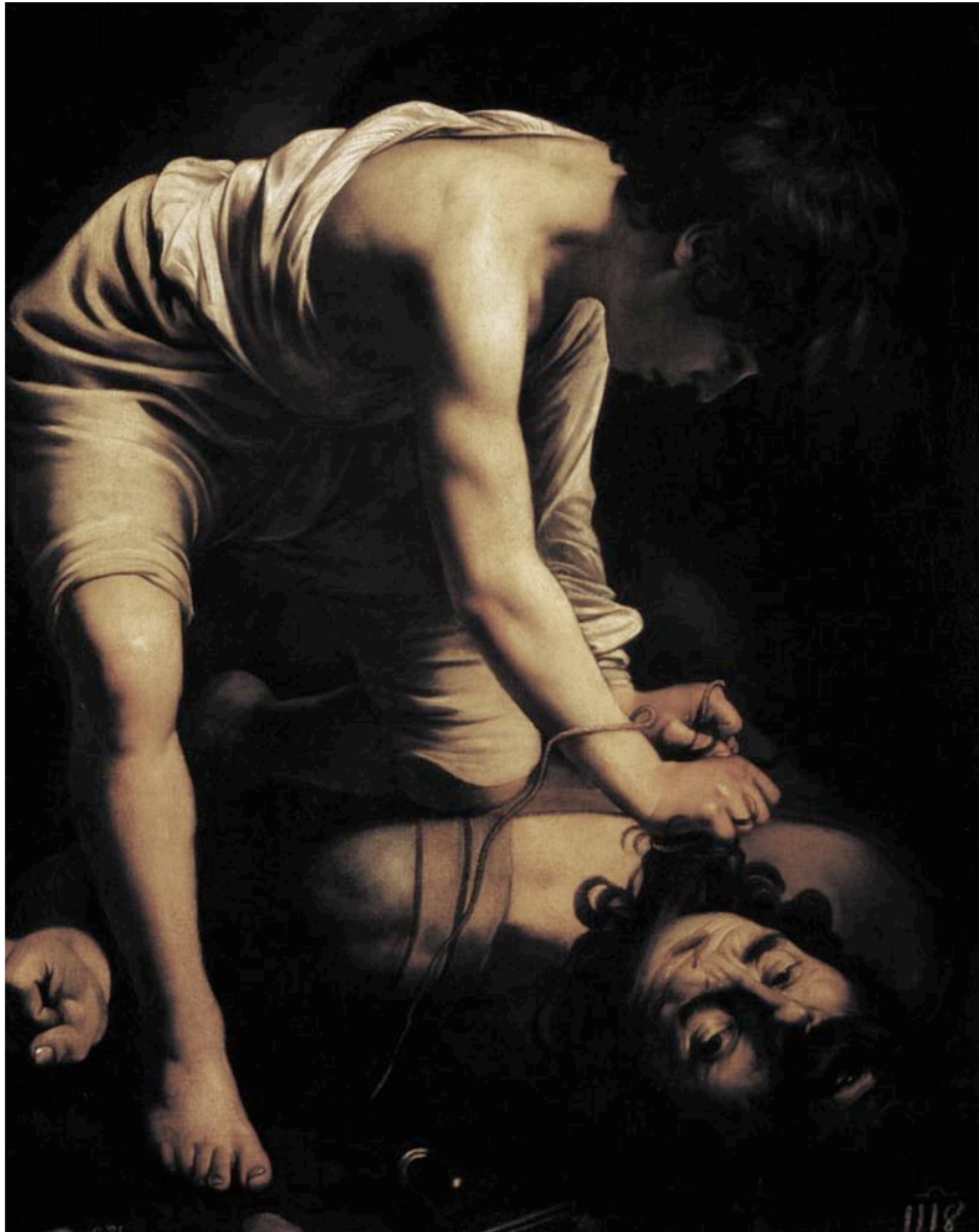
Elin Skaar kommer fra Kristiansand, men har bodd i Bergen siden 2001. Elin har tidligere jobbet som lærer i Oslo og Kristiansand, og hun har en bachelorgrad i psykologi, spansk og drama fra Universitetet i Bergen. Elin har reist en del og bodd i både Mexico og Spania. Teater begynte hun først med da hun flyttet til Bergen og ble med i Studentteatret Immaturus. I Immaturus har hun medvirket som Søster Rached i *Gjøkeredet* på Danseteatret (Carte Blanche) i 2002, og som Brooke i Ben Eltons *Popcorn* på Det Akademiske Kvarter høsten 2003.

Sarah Kane 1971 - 1999

Keld Hyldig

Blasted ("utbombet» eller "helvete«) var den engelske 90tals dramatiker Sarah Kanes første helaftenstykk. Stykket hadde premiere 1995 på Royal Court Upstairs, en av Londons viktigste eksperimentalscener fra 1950-årene til i dag. Premieren på *Blasted* var den største skandalesuksess i britisk teater i 1990-årene. De britiske teaterkritikere ble sterkt provoserte og fordømte unisont stykket med karakteristikk som «a disgusting feast of filth», en forestilling "devoid of intellectual and artistic merit» eller som "having your whole head held in a bucket of offal». Stykket førte til omfattende

6

7

BLASTED

avis- og TV-debatter. Den engelske dramatiker Harold Pinter forsvarte stykket og provoserte kritikerne ytterligere ved å si at de ikke viste hva de snakket om, *Blasted* var for komplekst til at de kunne forstå det. Stykket provoserte på grunn av de direkte sex- og voldsscener, men også på grunn av den ukonvensjonelle formen. Første del er realistisk, men på et tidspunkt sprenge realismen i filler og stykket overgår til et marerittsaktig eller metafysisk univers.

Fra premieren på *Blasted* i 1995 til hun begikk selvmord i 1999 rakk Sarah Kane å skrive i alt 5 skuespill

som gjorde henne kjent og beryktet i store deler av verden.

Sarah Kane var født 1971 i Essex av foreldre som begge var journalister og «gjenfødte» kristne. Denne bakgrunnen preget henne sterkt både personlig og som dramatiker. Som ung var hun selv kristen, leste mye i bibelen, men mistet etter hvert troen. Som teenager ble hun involvert i en lokal teatergruppe. Etter hvert begynte hun å studere drama og teatervitenskap på Bristol University. Senere studerte hun dramaskrivning ved Birmingham University.

Henne første dramatiske arbeid,

Sick besto av 3 monologer, som ble fremført på en pub i Edinburgh.

Disse handlet om voldtekt, spiseforstyrrelser og seksuell identitet, uttrykt i en rå og direkte form. Neste stykke var *Blasted* som med et slag gjorde henne kjent. I 1996 iscenesatte Kane selv sitt neste stykke *Phaedra's Love* på Gate Theatre i London. Stykket var en aktualisering av den klassiske myten om Fedra med utgangspunkt i den romerske forfatter Senecas *Phaedra*. Også dette stykket provoserte engelske teaterkritikere på grunn av fokuseringen på sex og vold. *Phaedra's Love* ble ikke spilt særlig mange steder i Storbri-

tannia, men ble meget populært på kontinentet, især i Tyskland og Frankrike. Stykket er spilt i Norge som *Fedras kjærleik* på Det Norske Teater 2005.

I 1998 hadde Sarah Kanes neste stykke *Cleansed* premiere på Royal Court Theatre. Som i de foregående stykker ble også her sammenhengen mellom vold og sex tematisert og eksponert på en direkte måte for publikum. Dette stykke ble i 2002 oppført med tittelen *Renset* på DNS. Sarah Kanes neste stykke *Crave* («begjær») hadde premiere på Edinburgh Festivalen 1998. Her begynte hun å bli mer poetisk

og mindre realistisk i formen. Og for første gang ble et stykke av Kane mottatt med begeistring i Storbritannia. Samme år utkom Sarah Kanes siste stykke *4.48 Psychosis*, som ble uroppført på Royal Court Theatre etter hennes død. I Norge er dette stykket spilt av Studentteatret Im-maturus i 2003.

Sarah Kanes dramatik er som kvintessensen av den ekstrem-realistiske, provoserende og konvensjonsbrytende nye engelsk dramatik fra 1990-årene, som har fått betegnelsen «in-yr-face»-dramatik. Foruten Sarah Kane forbindes denne type dramatik med forfat-

tere som Mark Ravenhill (kjent for bl.a. *Shopping and Fucking*), Philip Ridley (kjent for bl.a. *Pitchfork Disney* eller *Disney-killer*), Patrick Marber (kjent for bl.a. *Closer*) og mange andre.

Sarah Kanes skuespill virker provoserende på mange. Det kan være vanskelig å forstå «meningen» med den overdrevne fremvisning av vold og sex og kanskje især blandingen av disse. Men den provokative og rystende effekten er en viktig side av Kanes skuespill. Heri synes hun inspirert av den franske teatermannen Antonin Artaud (1896-1948) som i 1930-årene utviklet sine ideer

om «Grusomhetens Teater». Ifølge Artaud er det vestlige menneske blitt slave av fornuftstenkning. Vestlige kultur og teater er dominert av fornuft og språklig logikk. I opposisjon til dette mente Artaud at sann kunst er anarkistisk. Han ville at teatret skulle være som angrep mot fornuften med den hensikt å vekke opplevelser av en dypere åndelig virkelighet. I en berømt artikkel «Teatret og pesten» utviklet Artaud ideen om pest som metafor for teatrets ideale virkning. Han skriver bl.a.: «Hvis det vesentlige teater er som pesten, så er det ikke fordi det er smittomt, men fordi teatret, i

likhet med pesten, er en åpenbaring, en avsløring, en utdrivelse av en fundamental grusomhet som ligger latent i et individ eller et folk, og som rommer alle åndens perverterte muligheter.»

Slik kan også hensikten med den grusomme vold og sex i Sarah Kanes dramatik forståes uten at man griper til fornuftige forklaringer av hvorfor.

I stedet for «god fornøyelse» ønsker jeg tilskueren «en sterk opplevelse»!

MUSIKK

Andreas Segrov &
Matias Monsen

Jeg har verken jobbet med teater eller teatermusikk tidligere. Det er også første gang jeg er med på å lage musikk som utelukkende er instrumentell. Tilbudet om å gjøre noe nytt var årsaken til at jeg takket ja til å lage musikken. Jeg tenkte tidlig på at det ville være interessant å inkludere cello i musikken, og kontaktet cellist Matias som sa ja til å bli med. Vi har jobbet sammen om all musikken, og hans evner og instrument har satt et sterkt preg på det endelige resultatet.

Utgangspunktet da vi først satte oss ned for å skrive musikken, var å skape en kontrast til innholdet i

Blasted. Dette var også et ønske fra regissøren. Slik vi så det ville brutal musikk muligens blitt smør på flesk, og ikke tilført stykke noe annerledes. Vi fant også fort ut at musikk med vokal og tekst fort kunne blitt for kommenterende, eller fortolkende i forhold til det som skjer på scenen. I stedet har vi valgt å fokusere på den tvetydigheten som ligger mellom noe vakkert og noe forstyrret. I dette rommet ligger det mange interessante spenninger.

Hovedforskjellen på å lage musikk til vanlig og det å lage musikk til *Blasted*, har vært at vi har hatt rimelig klare rammer å forholde oss til. Det

er en faktor som blant annet følger av at musikken skal akkompagnere innholdet i en tekst, at regissøren har visse musikalske føringer, og at det ligger noen tidsmessige premisser i bunn. På mange måter har disse rammene vært en slags befrielse for oss fordi det på en og samme tid begrenser og kanaliserer kreativiteten. På en annen side har det vært en utfordring i seg selv å skape små, instrumentelle stykker som skal formidle en viss type stemning på rundt et minutt.

SCENOGRAFI

Trygve Trohaug &
Fredrik Sund

Scenografien tar utgangspunkt i Sarah Kanes mentale landskap og prøver å beskrive virkeligheten i stykket. Scenografien er fysisk og visuell, den forholder seg til den virkelige verden på en abstrakt måte. Det fysiske i stykket speiles i scenografien og er ladet uten å ta vekk fokus

fra historien som fortelles. Scenografien er et uttrykk i seg selv og vil fungere i symbiose med spillet som skjer i den. Scenens bevegelse motarbeider skuespillernes.

Orden erstattes av kaos, og det stabile veltes.

Det myke møter det bastante,

harde og grusomme.

En stor takk til Jonas Bjørklund, Kristian Pedersen, Aud Welde, Marte Solberg, Clas Ohlsson, Tom Gam og Bergen Arkitektskole.

TAKK TIL**STØTTET AV**

Frifond,
Norsk Kulturråd &

BERGEN KOMMUNE

Sarah Kane
Kaja Elise Olsen
Knut Ove Artzen
Immaturus
Den Nationale Scene
Vestlandske Teatersenter
Steinar Thorsen
Keld Hyldig
Geir Høstmark Nilsen
John Kristian Laberg
Eli Svarstad
Marian Fossum
Mari Moen
Øyvind Eskildsen
Audun Hasti
Jørgen Fogge
Morten Borgersen
Carl Mehl
Sveinung Nesheim
Hilleborg Eggen
Aslaug Sæther
Jørgen Furuholt
Jonas Bjørklund
Kristian Pedersen
Aud Welde
Marte Solberg
Clas Ohlsson
Tom Gam
Det Britiske Konsul

Bergen Arkitektskole
GC Rieber Industrihuset
Møhlenpris
Olav Berge og BA
Vår reddende engel
Frifond
Bergen Kommune
Fond for utøvende kunstnere
Norsk Kulturråd
Alle sponsorer og støttespillere
Stor takk til alle vi eventuelt måtte glemme

Velkommen til Brunello!

Nyt atmosfæren på byens nyeste ost- og vinbar.
Italiensk vin, norsk og fransk ost
og rykende fersk brødmat fra Baker Brun.

BRUNELLO
VIN • OST • BRØD

God vin • God mat • God musikk
God stemning • Gode venner

BRUNELLO
VIN • OST • BRØD

Olav Kyrres gt. 31
(Bak Radisson SAS Hotel Norge)
Tlf. 55 31 02 35

«Ikke prøv, ellers må jeg skyte deg. Da blir jeg ensom.»

JACOBS

apartments & café

- Enkle- doble- og familierom. Alle med kjøkken og baderom.
- Sovesal.
- Bar/Café i første etasje, samt avslappende utendørsareale.

www.apartments.no

Rimelig og god innkvartering for alle, midt i hjertet av Bergen

HOT | WIK

“Man who waits for roast duck to fly into mouth must wait very very long time.”

Byens kjappeste kinamat
lunsj - a la carte - take away

Vestre Torggaten 1, Bergen 55 21 85 88
Kinesisk mat og pizza

**BA-ANNONSE
SKAL INN HER**

BKK - en lokal medspiller

Restaurantbesøk kan forandre liv...

Man forelsker seg og forlover seg på restaurant.

Man frier på restaurant. Etterbarberingsvann,
nystrøken skjorte, søtete håndflater...

Eksamener markeres, sesongavslutninger, julemiddag
med venner, tirsdagspils hver eneste tirsdag...

Man feirer sin første million på restaurant
før man noen år senere går dundrende konkurs
på den samme restauranten.

Man kan også forelske seg i en helt spesiell restaurant,
selv om man ikke kan forlove seg med den!

Vi ønsker deg velkommen til vår restaurant!

Vi ønsker deg velkommen til
Naboen Pub & Restaurant!

